

KS. WIESŁAW PRZYGODA

SYNODALNOŚĆ NADZIEJĄ KOŚCIOŁA?
DOŚWIADCZENIA DROGI SYNODALNEJ
KOŚCIOŁA W NIEMCZECH

SYNODALITY AS THE HOPE OF THE CHURCH?
EXPERIENCES OF THE SYNODAL WAY OF THE CHURCH IN GERMANY

A b s t r a c t. Pope Francis expressed his conviction that God expects the Church of the third millennium to courageously embark on the synodal path. This call to synodality is not a question of perfecting its existing forms known within the Church, rather this call is intended to be a new understanding of the structure of the Church which, in his opinion, is a community perpetually guided by the Holy Spirit. True synodality, therefore requires participation of the entire People of God (clergy, laity and consecrated persons) by listening to one another, by forming concrete framework for ecclesial life in the community and in bearing common responsibility for the future of the Church. This new vision of synodality is still blurred. Many open questions remain, for example who precisely will participate, and to what extent will they participate in the process of making decisions integral to the life of the Church? The precedent to such questions may reside in the Synodal Path of the Church in Germany. The German Synodal Way is currently being closely watched by journalists, theologians, as well as cardinals from the Vatican and Pope Francis himself, because it promises German Catholics quite radical changes in ecclesial life. Synodality undoubtedly presupposes a hope for the renewal of the Church; but is the experience of the Synodal Way in Germany able to fulfill this hope? The purpose of this study is to answer this question within the construct of current contemporary pastoral theology, whose task is to search for ways of renewal of the Church in the current context of social, cultural and ecclesial changes. This study analyzes the documents of the Synodal Way, statements of its participants and the comments of observers.

Keywords: synod; synodality; German Synodal Way; renewal of the Church.

Ks. prof. dr hab. WIESŁAW PRZYGODA – Katedra Teologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: przygoda@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2430-719X>.

Rev. Prof. Dr. Hab. WIESŁAW PRZYGODA – Department of Pastoral Theology at the John Paul II Catholic University of Lublin; address for correspondence: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: przygoda@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2430-719X>.

Podczas watykańskich obchodów 50. rocznicy powstania Synodu Biskupów papież Franciszek podkreślił, iż „świat, w którym żyjemy, a jesteśmy powołani, by go kochać i mu służyć, również przy jego sprzecznościach, wymaga od Kościoła wzmożenia współdziałania we wszystkich zakresach jego misji. Właśnie droga *synodalności* jest drogą, której Bóg oczekuje od Kościoła trzeciego tysiąclecia”¹. Synod jest instytucją starą jak sam Kościół, a jego prototypem jest opisane w *Dziejach Apostolskich* zebranie apostołów w celu omówienia zasad dzieła ewangelizacji ludów pogańskich, którego protoplastami byli Paweł i Barnaba (por. Dz 15,1-35). Dotychczas synod w Kościele katolickim był określany jako zebranie biskupów oraz przedstawicieli duchownych i wiernych świeckich z głosem doradczym w sprawach dotyczących funkcjonowania Kościoła, zwłaszcza sprawowania władzy ustawodawczej². Na przestrzeni dziejów Kościoła odbywały się z różną częstotliwością synody diecezjalne, prowincjalne i plenarne, a 15 września 1965 roku papież Paweł VI ustanowił Synod Biskupów³. Nie ulega wątpliwości, iż poszerzenie zakresu osób uczestniczących w procesie synodalnym jest posunięciem, z którym nie tylko papież Franciszek, ale także wielu teologów i zwykłych katolików wiąże nadzieję na odnowę życia eklesjalnego. Czy doświadczenie Drogi Synodalnej w Niemczech jest w stanie spełnić powyższą nadzieję? Odpowiedź na to pytanie jest przedmiotem i celem tego opracowania.

Droga Synodalna, zainaugurowana 1 grudnia 2019 roku w Kościele katolickim w Niemczech, jest zjawiskiem nowym, godnym wnikliwej analizy teologicznej i pastoralnej. Rodzi się pytanie, na ile ta podjęta w Niemczech droga synodalna może być postrzegana jako prototyp nowego rodzaju synodu w Kościele katolickim, a na ile jest to nowy rodzaj debaty na temat wiodących problemów Kościoła katolickiego w Niemczech? W dobie zapowiadanego przez papieża Franciszka dowartościowania synodalności w życiu eklesjal-

---

¹ Franciszek, *Przemówienie z okazji obchodów 50. rocznicy powstania Synodu Biskupów*, 17.10.2015; dostęp: 26.11.2021, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/synodalnosc_17102015.html.

² Mirosław Sitarz, „Synod. I. W Kościele Rzymskokatolickim”, w *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. Edward Gigilewicz i in. (Lublin: TN KUL, 2013), 1339.

³ „Synod Biskupów (łac. *Synodus episcoporum*), zebranie biskupów, wybranych z różnych regionów świata, i kardynałów, przewodniczących dykasterii Kurii Rzymskiej, odbywające się w określonych terminach w celu umacniania łączności między papieżem i biskupami, służenia papieżowi radą w sprawach umacniania wiary, obyczajów, dyscypliny kościelnej oraz rozważania problemów związanych z działalnością Kościoła w świecie”. Mirosław Sitarz, „Synod Biskupów”, w *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. Edward Gigilewicz i in. (Lublin: TN KUL, 2013), 1346.

nym wielce pożytecznym dla odnowy Kościoła byłaby analiza prawno-kanoniczna tego zjawiska, jakim jest Droga Synodalna w Niemczech, ale to zadanie należy zostawić specjalistom bardziej kompetentnym w dziedzinie prawa kanonicznego. W niniejszym opracowaniu chodzi o przedstawienie Drogi Synodalnej jako wydarzenia, które aktualnie się dzieje w Kościele w Niemczech, oraz wskazanie jego stron pozytywnych i ewentualnych następstw niekorzystnych dla Kościoła. Warto na wstępie zauważyć, iż proces synodalny w Niemczech nie toczy się tylko na zgromadzeniach plenarnych, których trzy już się odbyły we Frankfurcie nad Menem, a dwa następne są zaplanowane w terminie 8–10 października 2022 roku i 9–11 marca 2023 roku, ale także jest szeroko komentowany w mediach zarówno katolickich jak i niekatolickich w Niemczech oraz w wielu krajach całego świata. Toteż Droga Synodalna ma znaczenie nie tylko dla przyszłości Kościoła lokalnego w Niemczech, ale także dla Kościoła powszechnego.

1. GENEZA DROGI SYNODALNEJ KOŚCIOŁA W NIEMCZECH

Słowo „synodalny” pochodzi od greckiego *syn* – razem, wspólnie; i *hodos* – droga. Grecki czasownik *synodeuein* oznacza z kolei „odbywać wspólnie drogę”. Synod oznacza zatem wspólne wyruszenie i wspólne kroczenie drogą. To tworzy społeczność w drodze. Już etymologia grecka pojęcia „synod” wskazuje, że Kościół nie może pozostawać w stagnacji, nie jest twierdzą warowną, której należy bronić przed jego wrogami. Kościół, jak naucza Sobór Watykański II, jest mesjańskim ludem Bożym. Głową tego ludu jest Chrystus, a jego udziałem „stała się godność i wolność dzieci Bożych, w których sercach Duch Święty mieszka jak w świątyni” (KK 9). Nie dziwi zatem fakt, iż papież Franciszek pragnie ożywić i, wszystko na to wskazuje, także rozszerzyć zakres synodalności w Kościele, skoro 10 października 2021 roku inaugurował w Rzymie Synod Biskupów na temat synodalności. Zdaniem Franciszka nie można wciąż przywoływać maksymy, że „zawsze tak było”, więc wszystko ma tak zostać, jak dotychczas było. Kościół nie może być rzeczywistością skostniałą, ale żywą, poruszającą się, odczytującą znaki czasów oraz impulsy, jakie daje pielgrzymującemu ludowi Duch Święty.

Z punktu widzenia etymologii greckiej wyrażenie „droga synodalna” wydaje się tautologią. Wyrażenia tego chętnie jednak używa papież Franciszek obok bliskoznacznego pojęcia „proces synodalny”. Wydarzenia, które w 2019 roku zostało zapoczątkowane w Kościele w Niemczech, nie można było nazwać synodem, gdyż nie mieściło się w kanonach prawa kościelnego, dlatego

jego inicjatorzy wybrali nazwę ogólną i niejednoznaczną. Droga Synodalna jest w zasadzie formatem dyskusji, zorganizowanej debaty w Kościele rzymskokatolickim w Niemczech. Został on opracowany z myślą o kwestiach, które pojawiły się jesienią 2018 roku po opublikowaniu studium MHG na temat nadużyć seksualnych w Kościele w Niemczech⁴. Pod wrażeniem tego studium biskupi niemieccy postanowili jednomyślnie, na wiosennym Zgromadzeniu Plenarnym w marcu 2019 roku w Lingen/Ems, wraz z Centralnym Komitetem Katolików Niemieckich, rozpocząć jako Kościół w Niemczech Drogę Synodalną. Chodziło o podjęcie dyskusji na temat władzy w Kościele, stylu życia i posługiwania duchowieństwa oraz moralności seksualnej, aby Kościół mógł odzyskać wiarygodność i zaufanie w społeczeństwie. Z czasem – za sugestią Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich – dołączono czwarty temat do dyskusji o miejscu i roli kobiet w Kościele. Konferencja Episkopatu Niemiec i Centralny Komitet Katolików Niemieckich są wspólnie odpowiedzialne za proces dyskusji, który miał trwać dwa lata, ale już wiadomo, że z powodu pandemii przeciągnie się przynajmniej do jesieni 2022 roku, a być może nawet do wiosny 2023 roku. Jaka jest geneza tego wydarzenia i co legło u jego podstaw?

Jak zauważył P.M. Zulehner, kiedy biskupi powrócili z Soboru Watykańskiego II, wielu planowało wdrożyć jego wskazania w powierzonych im pieczy Kościołach lokalnych. W tym celu najpierw zwoływano synody posoborowe w poszczególnych diecezjach⁵, ale były też synody, na których łączyły się diecezje danego kraju. Na szczególną uwagę zasługuje Wspólny Synod Diecezji w Republice Federalnej Niemiec (1971-1975), zwany w skrócie od miejsca zgromadzenia Synodem Würzburgskim. Dokumenty końcowe tego synodu wypełniają grubą księgę⁶. Znaczący był skład osób delegowanych na ten synod. Uczestniczyli w nim bowiem nie tylko biskupi i inni duchowni, ale także delegaci świeccy. Członkowie Kościoła ze święceniami i bez święceń siedzieli alfabetycznie obok siebie w auli synodalnej. W przekonaniu ówczesnych biskupów niemieckich

---

⁴ MHG, to skrót trzech uniwersytetów zaangażowanych w przygotowanie raportu na temat nadużyć seksualnych wobec nieletnich duchownych Kościoła katolickiego w Niemczech (Mannheim, Heidelberg, Giessen). Zob. *Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch Kleriker*; dostęp: 12.12.2021, <https://www.zi-mannheim.de/forschung/forschungsverbuende/mhg-studie-sexueller-missbrauch.html>.

⁵ Paul Michael Zulehner, „‘Was der Geist zu den Gemeinden sagt!’ (Offb 2,29). Auf der Suche nach dem optimalen Synodalen Weg der katholischen Weltkirche”, *Roczniki Teologiczne* 69(2022), 6: 7.

⁶ Por. *Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland. Beschlüsse und Vollversammlung*, (Freiburg–Basel–Wien: Herder, 1976; siebte Auflage 1989).

był to przejaw wskazań Soboru Watykańskiego II⁷, co znalazło również swoje odbicie w kan. 208 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku: „Dzięki odrodzeniu w Chrystusie istnieje prawdziwa równość w godności i działaniu wszystkich wierzących” („vera viget aequitas quoad dignitatem et actionem”). Dopiero po tym stwierdzeniu mówi się w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* o różnorodności charyzmatów, posług i urzędów.

Symptomatyczne jest to, że ten sam region kościelny, który odbył swój pionierski synod po Soborze Watykańskim II w Würzburgu, obecnie podąża Drogą Synodalną, ale nie tworzy synodu plenarnego. Powód tego jest prosty: Kościół w Niemczech chce reprezentacyjnego udziału całego ludu Bożego w tym wydarzeniu. Natomiast *Kodeks Prawa Kanonicznego* z 1983 roku nie przewiduje synodów, na których zasiadają i głosują obok duchownych także ludzie świeccy. Zdaniem P.M. Zulehnera o pełnym synodzie można mówić tylko wtedy, gdy zgromadzi się cały Kościół (z pewnością w reprezentatywnej formie): nie tylko wyświęceni, ale także kobiety i mężczyźni z ludu Kościoła. Dopóki synod, jako zgromadzenie przedstawicieli całego ludu Bożego, nie jest przewidziany prawem kanonicznym, wiele środowisk kościelnych jest zmuszonych do przejścia z obecnego formatu „synodu” na format „drogi synodalnej”. W ten sposób krąg uczestników może uzyskać optymalną reprezentatywność ludu Bożego. Z takim właśnie wydarzeniem mamy do czynienia obecnie w Niemczech⁸.

Ostateczny impuls do wejścia biskupów niemieckich na Drogę Synodalną dało niewątpliwie nauczanie papieża Franciszka, według którego Kościół jest wspólnotą w drodze, prowadzoną przez Ducha Bożego. Dla obecnego papieża synodalność jest przede wszystkim pojęciem teologicznym a zarazem duchowym. Teologicznym, ponieważ synodalność wyraża istotę Kościoła. Duchowym, ponieważ odnosi się do uporządkowanego słuchania przez wszystkich w Kościele tego Ducha, który jest dany wszystkim (1 Kor 12,7). Stąd wywodzi się prosta logika synodalności Kościoła powszechnego. Zaczyna się ona zawsze „na dole”, tzn. w poszczególnych diecezjach i ich mniejszych wspólnotach, parafiach, zakonach,

---

⁷ „Jeden jest zatem wybrany Lud Boży: «Jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest» (Ef 4,5); wspólna jest godność członków wynikająca z ich odrodzenia w Chrystusie, wspólna łaska synów, wspólne powołanie do doskonałości, jedno zbawienie, jedna nadzieja i niepodzielna miłość. Nie ma więc w Chrystusie żadnej nierówności ze względu na rasę albo przynależność narodową, stan społeczny albo płeć, bo «nie ma już Żyda ani poganina, nie ma już niewolnika ani człowieka wolnego, nie ma już mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteście kimś jednym w Chrystusie Jezusie» (Ga 3,28; por. Kol 3,11)”. Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 32.

⁸ Zulehner, „‘Was der Geist zu den Gemeinden sagt!’ (Offb 2,29). Auf der Suche nach dem optimalen Synodalen Weg der katholischen Weltkirche”, 8.

wydziałach teologicznych i stowarzyszeniach chrześcijańskich. Następnym etapem mają być spotkania krajowe, potem kontynentalne, a na końcu nastąpi finalizacja całego procesu synodalnego na zebraniu przedstawicieli Kościoła powszechnego w Rzymie jesienią 2023 roku⁹.

2. TRUDNE POCZĄTKI DROGI SYNODALNEJ W NIEMCZECH

29 czerwca 2019 roku papież Franciszek napisał list *Do pielgrzymującego ludu Bożego w Niemczech*, w którym w sposób szczególny nawiązał do Drogi Synodalnej. Zachęcał przy tym katolików w Niemczech do reformy, ale jednocześnie przestrzegał, by nie była ona kwestią dostosowania się do ducha czasu i spraw czysto strukturalnych¹⁰. List papieża był w Niemczech różnie interpretowany. Dla wikariusza generalnego Michaela Fuchsa z diecezji Ratyzbona, papież Franciszek zakwestionował w ten sposób cały dotychczasowy plan Drogi Synodalnej. Zaznaczył, że po tym liście papieskim nie może być mowy o *business as usual* ani w treści, ani w formie. W jego przekonaniu list wzywa do całkowitego przeformułowania Drogi Synodalnej, która ma być ukierunkowana na ewangelizację i odnowę duchową¹¹. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec kard. Reinhard Marx oraz Thomas Sternberg, przewodniczący Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich, odczytali list papieża zupełnie inaczej. We wspólnym komunikacie prasowym stwierdzili: „Dziękujemy Ojcu Świętemu za jego orientujące i zachęcające słowa i widzimy siebie jako biskupów i przedstawicieli świeckich zaproszonych do kontynuowania zainicjowanego w tym sensie procesu”¹².

W nawiązaniu do listu papieża Franciszka, bp Rudolf Voderholzer z diecezji Ratyzbona i kard. Rainer Maria Woelki z archidiecezji Kolonia przedstawili alternatywny projekt statutu Drogi Synodalnej do dyskusji na Radzie Stałej Kon-

---

⁹ Paul Michael Zulehner, *Eine epochale Reformchance. Zum Synodalen Weg der katholischen Weltkirche* (Ostfildern: Patmos, 2021), 7.

¹⁰ Franciszek, *Schreiben von Papst Franziskus an das pilgernde Volk Gottes in Deutschland*, 29.06.2019, 6-7; dostęp: 30.11.2021, https://www.vatican.va/content/francesco/de/letters/2019/documents/papa-francesco_20190629_lettera-fedeligermania.html.

¹¹ Michael Fuchs, „Gedanken zum Brief des Papstes ‘An das pilgernde Volk Gottes in Deutschland’”, dostęp: 30.11.2021, <https://bistum-regensburg.de/news/synodaler-prozess-so-nicht-6826>.

¹² Reinhard Marx kard., Thomas Sternberg, „Ermutigung auf dem Synodalen Weg“, dostęp: 30.11.2021, <https://www.dbk.de/presse/aktuelles/meldung/papst-franziskus-schreibt-brief-an-das-pilgernde-volk-gottes-in-deutschland>.

ferencji Episkopatu Niemiec w dniu 19 sierpnia 2019 roku. Został on szczegółowo przedyskutowany i odrzucony stosunkiem głosów 21 do 3 (przy 3 głosach wstrzymujących się). Projekt alternatywny przewidywał siedem (zamiast czterech) ognisk tematycznych, a mianowicie: nadużycia seksualne w Kościele, misja świeckich w służbie ewangelizacji, katecheza młodzieży, duszpasterstwo małżeństw i rodzin, duszpasterstwo powołań, teologia i wychowanie religijne w służbie ewangelizacji oraz duchowość i ewangelizacja¹³.

Na początku września 2019 roku wyszedł na jaw list kard. Marca Ouelleta, prefekta Kongregacji do spraw Biskupów, zaadresowany do kard. Reinharda Marxa i datowany na 4 września 2019 roku. Kardynał z Kurii Rzymskiej napisał, że planowane tematy Drogi Synodalnej „poza nielicznymi wyjątkami, nie mogą być przedmiotem uchwał i decyzji Kościoła partykularnego bez oceny Ojca Świętego”¹⁴. Ponadto krytycznie stwierdził, że termin „Droga Synodalna” w rzeczywistości kryje w sobie tzw. synod partykularny, który zgodnie z prawem kanonicznym może być przeprowadzony tylko za wyraźną zgodą Stolicy Apostolskiej i którego wyniki wymagałyby zbadania i uznania przez papieża. Kardynał Marx stanowczo odrzucił te oskarżenia, twierdząc przy tym, że przedstawiciele Rzymu powoływali się na wcześniejsze projekty statutów Drogi Synodalnej, które są już nieaktualne. Zaznaczył, że Droga Synodalna jest „procesem w swoim rodzaju” i dlatego nie może być oceniana w odniesieniu do kanonicznych wytycznych dla synodów partykularnych. W przeciwieństwie do synodu partykularnego Droga Synodalna nie wymaga aprobaty Stolicy Apostolskiej w kwestiach ustalania tematów i doboru uczestników. W ten sposób świeccy mogą uczestniczyć w dyskusjach i decyzjach jako pełnoprawni członkowie z prawem głosu, a akcenty tematyczne mogą być elastycznie kształtowane¹⁵.

Droga Synodalna nie pozostaje bez kontrowersji w Kościele katolickim w Niemczech. Niektórzy biskupi wyrazili się krytycznie o planowanym przedsięwzięciu. Emerytowany bp Augsburga Konrad Zdarsa podkreślił w maju 2019 roku, na krótko przed zakończeniem swojej posługi, że uważa koncepcję Drogi

---

¹³ Rudolf Vorderholzer bp, Reiner M. Woelki kard., „Alternativer Satzungsentwurf von Vorderholzer und Woelki“, dostęp: 30.11.2021, <https://bistum-regensburg.de/news/synodaler-weg-alternativer-satzungsentwurf-von-bischof-vorderholzer-und-kardinal-woelki-6946>.

¹⁴ Marc Ouellet kard., *List do kard. Reinharda Marxa*, 4.09.2019, dostęp: 30.11.2021, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/2019-09-04-Schreiben-Rom-mit-Anlage-dt-Uebersetzung.pdf.

¹⁵ „Kardinal Marx weist Kritik aus Rom zurück. Prädikat ‘Nicht hilfreich’“? dostęp: 30.11.2021, <https://www.domradio.de/themen/reformen/2019-09-15/praedikat-nicht-hilfreich-kardinal-marx-weist-kritik-aus-rom-zurueck>.

Synodalnej za „nonsens” i „oszukańczą etykietę”¹⁶. Kardynał Woelki stwierdził na początku września 2019 roku, że dostrzega w Drodze Synodalnej ryzyko schizmy¹⁷. Zdaniem biskupa Voderholzera kurs na Drogę Synodalną jest źle wyznaczony; obawia się on, że „rozbudzając pewne oczekiwania i nadzieje, zrodzi się tylko więcej frustracji w społeczności katolików niemieckich”¹⁸.

Pomimo zgłaszanych kontrowersji, a niekiedy jawnej krytyki, grupa przedstawicieli Konferencji Episkopatu Niemiec i Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich omówiła w dniach 13-14 września 2019 roku w Fuldzie różne kwestie dotyczące Drogi Synodalnej. W ramach tego procesu każde z czterech utworzonych forów przygotowawczych opublikowało już swoje dokumenty robocze na temat aktualnego stanu merytorycznej dyskusji. 25 września 2019 roku, po intensywnych konsultacjach, statut Drogi Synodalnej został przyjęty uchwałą Zgromadzenia Plenarnego Konferencji Episkopatu Niemiec stosunkiem głosów 51 do 12 (przy jednym głosie wstrzymującym się). 18 października 2019 roku statut zatwierdził również Komitet Centralny Katolików Niemieckich.

Analiza dotychczasowych wypowiedzi medialnych pozwala stwierdzić, iż w Kościele w Niemczech zwolennicy Drogi Synodalnej zdecydowanie przeważają nad jej przeciwnikami i sceptykami. Na początku listopada 2019 roku dziesięciu niemieckich wikariuszy generalnych we wspólnym liście wyrażnie zachęciło Konferencję Episkopatu Niemiec i Komitet Centralny Katolików Niemieckich do przeprowadzenia tej drogi, ponieważ uważają oni „fundamentalną reformę Kościoła w Niemczech za pilnie konieczną, wręcz niezbędną”¹⁹. Zaznaczyli przy tym, iż na końcu Drogi Synodalnej powinny zapaść wiążące decyzje. Sekretarz generalny Komitetu Centralnego Katolików Niemieckich Stefan Vesper w wywiadzie radiowym zabrał głos na temat napięcia między Kościołem w Niemczech a Kościołem powszechnym, zaznaczając, iż „nikt w Niemczech nie chce się

---

¹⁶ Konrad Zdarsa, „Bischof Zdarsa trägt ‘synodalen Weg’ nicht mit”, dostęp: 30.11.2021, <https://www.vaticannews.va/de/kirche/news/2019-05/deutschland-augsburg-bischof-synodaler-weg-krise-zdarsa-intervue.html>.

¹⁷ Reiner Maria Woelki, kard., „Kardinal Woelki sieht im ‘synodalen Weg’ ein Spaltungsrisiko. Warnung vor deutschem Sonderweg“, dostęp: 30.11.2021, <https://www.domradio.de/the-men/rainer-maria-kardinal-woelki/2019-09-04/warnung-vor-deutschem-sonderweg-kardinal-woelki-sieht-im-synodalen-weg-ein-spaltungsrisiko>.

¹⁸ Rudolf Voderholzer bp, „Die Weichen für den ‘Synodalen Weg’ sind falsch gestellt worden“, dostęp: 30.11.2021, <https://de.catholicnewsagency.com/story/voderholzer-der-synodale-prozess-wird-nur-zu-mehr-frustration-fuehren-5105>.

¹⁹ „Synodaler Weg: Zehn Generalvikare schreiben Marx und Sternberg”, dostęp: 30.11.2021, <https://www.katholisch.de/artikel/23494-synodaler-weg-zehn-generalvikare-schreiben-marx-und-sternberg>.

z Kościoła powszechnego wypisać. Ale trzeba też umieć znaleźć w Niemczech rozwiązania dla niemieckich problemów”²⁰.

Na zgromadzeniu plenarnym w Bonn 22 listopada 2019 roku Centralny Komitet Katolików Niemieckich zdecydowaną większością głosów, przy 17 głosach przeciw i 5 wstrzymujących się, opowiedział się za wejściem na Drogę Synodalną wraz z Konferencją Episkopatu Niemiec²¹. Ostatecznie Droga Synodalna Kościoła w Niemczech została zainaugurowana w Pierwszą Niedzielę Adwentu 1 grudnia 2019 roku. Tego dnia podczas specjalnego nabożeństwa przewodniczący Prezydium Drogi Synodalnej – kard. Reinhard Marx i Karin Kortmann zapalili wspólnie „świecę synodalną” w monachijskiej Katedrze NMP (Liebfrauentom). Od tego dnia świece synodalne płoną również w innych kościołach katedralnych w Niemczech.

3. CEL I STRUKTURA ORGANIZACYJNA DROGI SYNODALNEJ

Cel Drogi Synodalnej określa jej statut następująco: „Jako ochrzczone kobiety i mężczyźni jesteśmy powołani do głoszenia «dobroci i dobroczynności Boga» (Tt 3,4) słowem i czynem, aby ludzie mogli usłyszeć i przyjąć Dobrą Nowinę w wolności. Na Drodze Synodalnej chcemy poprawić warunki, abyśmy mogli to zadanie wypełniać w sposób wiarygodny”²².

Najważniejszą strukturą organizacyjną Drogi Synodalnej jest Zgromadzenie Synodalne, w skład którego wchodzi 69 członków Konferencji Episkopatu Niemiec oraz 69 członków Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich. Ponadto są tu przedstawiciele różnych grup wewnątrzkościelnych, a mianowicie zakonów (10), diecezjalnych rad kapłańskich (27), młodzieży (15), diakonów stałych (4), duszpasterzy i współpracowników duszpasterskich (po 4), katolickich wydziałów teologicznych (3), nowych wspólnot duchowych (3) i wikariuszy generalnych (2). Ponadto do 20 innych katolickich mężczyzn i kobiet jest nominowanych w równej liczbie przez Konferencję Episkopatu Niemiec i Komitet Centralny Katolików Niemieckich, biorąc pod uwagę rów-

---

²⁰ Stefan Vesper, „Wir sind nicht die Musterknaben der Weltkirche“, dostęp: 30.11.2021, <https://www.domradio.de/themen/reformen/2019-11-30/zdk-generalsekretaer-vesper-zum-synodalen-weg>.

²¹ „Tag des Herrn. Katholische Wochenzeitung für das Erzbistum Berlin”, 1.10.2019, 2.

²² Statuty Drogi Synodalnej, *Preambuła*, dostęp: 20.12.2021, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/Satzung-des-Synodalen-Weges.pdf.

niez inne grupy zawodowe. W sumie Zgromadzenie Synodalne liczy ponad 200 członków²³.

W charakterze obserwatorów, z prawem zabierania głosu, do Drogi Synodalnej zaproszeni są: nuncjusz apostolski oraz po jednym przedstawicielu ze Stowarzyszenia Kościołów Chrześcijańskich w Niemczech (ACK), Kościoła Ewangelickiego w Niemczech (EKD), Konferencji Biskupów Prawosławnych w Niemczech (OBKD), Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE), Konferencji Biskupich krajów sąsiednich, świeckich organizacji patronackich krajów sąsiednich oraz inni goście zgodnie z decyzją Prezydium Drogi Synodalnej. Sesje Zgromadzenia Synodalnego są otwarte dla mediów.

Prezydium Drogi Synodalnej tworzą przewodniczący i wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec, przewodniczący oraz wiceprzewodniczący Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich. Przewodniczącymi Prezydium są Przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec i Przewodniczący Centralnego Komitetu Katolików Niemieckich. Przewodniczący i wiceprzewodniczący poszczególnych forów synodalnych należą do rozszerzonego prezydium synodalnego, które koordynuje prace merytoryczne i decyduje o porządku obrad zgromadzeń synodalnych. Droga Synodalna miała swego opiekuna duchowego (P. Bernd Hagenkord SJ †2021), który dostarczał duchowych impulsów i zapewniał duchową refleksję nad pracami Zgromadzenia Synodalnego. Opiekun duchowy był stałym gościem w rozszerzonym prezydium synodalnym²⁴.

Warto zwrócić uwagę na skuteczność prawną Drogi Synodalnej. Otóż, „uchwały Zgromadzenia Synodalnego nie mają same w sobie skutków prawnych. Uchwały te nie naruszają uprawnień Konferencji Episkopatu Niemiec i poszczególnych biskupów diecezjalnych do wydawania norm prawnych i sprawowania urzędu nauczycielskiego w zakresie swoich kompetencji”²⁵. Tak więc każdy biskup diecezjalny i Konferencja Episkopatu Niemiec mogą podejmować i realizować uchwały, jeśli dotyczą one kwestii, której regulacja prawna na poziomie Kościoła partykularnego należy do ich kompetencji i jurysdykcji. Stolica Apostolska decyduje o realizacji uchwał, które mają znaczenie dla Kościoła powszechnego.

---

²³ Wśród 227 członków Zgromadzenia Synodalnego, znanych z imienia i nazwiska, 1 grudnia 2019 roku było 66 kobiet, 160 mężczyzn, a jedna osoba zadeklarowała się jako „inna”.

²⁴ 1 grudnia 2021 nastąpiły zmiany w Prezydium Drogi Synodalnej: Przewodniczącymi zostali: Bp Georg Bätzing i Dr. Irme Stetter-Karp; wiceprzewodniczącymi: Bp Franz-Josef Bode i Prof. Dr. Thomas Söding.

²⁵ *Statuty Drogi Synodalnej*, art. 11, ust. 5.

Struktura organizacyjna Drogi Synodalnej jest określona w jej statucie, który wyznacza cztery główne tematy dla procesu dyskusji. Adekwatnie do wybranych tematów zostały ustanowione cztery fora synodalne, z których każde liczy 30 członków. Fora synodalne przygotowują materiały robocze na zgromadzenia synodalne.

Forum synodalne 1: „Władza i podział władzy w Kościele – dzielenie się i uczestnictwo w misji”²⁶. Forum to stawia pytanie o to, jak w Kościele traktuje się władzę? Co należy zrobić, aby doprowadzić do ograniczenia władzy i jej podziału? W tym celu niezbędna jest krytyczna autorefleksja nad warunkami nadużywania władzy. Ponadto omówione tu zostaną podejścia, procesy i struktury trwałej odnowy, w tym rozwój sądownictwa administracyjnego. Głównymi pytaniami na forum będą: Jak należy rozumieć i sprawować władzę w Kościele, jak ją organizować, ograniczać i kontrolować? Jak można to uzasadnić teologicznie? Jakie warunki ramowe i jakie struktury sprzyjają nadużyciom władzy oraz co jest potrzebne do zwalczania tychże nadużyć?

Forum synodalne 2: „Egzystencja kapłańska dzisiaj”²⁷. Forum to stawia zasadnicze pytanie, jak będzie wyglądała egzystencja i posługa kapłana w przyszłości, w świetle tradycji Kościoła, ale także w zmienionych warunkach ramowych. Dyskusja dotyczy również pytania o to, jakie posługi i formy życia służą misji Kościoła w świecie. Wprawdzie celibat jest wysoko ceniony jako wyraz osobistej relacji z Jezusem Chrystusem, ale przedyskutowany zostanie zakres, w jakim musi on być częścią świadectwa kapłana w Kościele.

Forum synodalne 3: „Kobiety w posługach i urzędach w Kościele”²⁸. Forum to rzuca światło na rolę kobiet w Kościele. W przypadku Drogi Synodalnej chodzi o to, w jaki sposób można przywrócić znaczenie wiary i Kościoła w debacie społecznej, a jednocześnie odpowiedzieć na pytania, które pojawiają się w Kościele. Można to osiągnąć tylko wtedy, gdy kobiety i mężczyźni w Kościele będą ze sobą współpracować, co jest już widoczne w przypadku wielu kobiet zaangażowanych na kierowniczych stanowiskach w Kościele. W ramach tego forum utworzono trzy grupy robocze: 1) Udział kobiet w urzędach i posługach w obecnych warunkach prawa kościelnego; 2) Antropologia płci i zagadnienia gender; 3) Argumentacja teologiczna w odniesieniu do udziału kobiet w ordo sakramentalnym (diakonat i inne urzędy).

---

²⁶ Przewodniczący: bp Franz-Josef Overbeck, Essen; przewodnicząca: Claudia Lücking-Michel, Köln.

²⁷ Przewodniczący: bp Felix Genn, Münster; przewodniczący: Stephan Buttgerit, Köln.

²⁸ Przewodniczący: bp Franz-Josef Bode, Osnabrück, przewodnicząca: Dorothea Sattler, Münster.

Forum synodalne 4: „Życie w udanych związkach – przeżywanie miłości w seksualności i partnerstwie”²⁹. Forum to zajmuje się kwestiami moralności seksualnej Kościoła, która znajduje coraz mniejszą aprobatę i akceptację. Chodzi również o to, by w większym stopniu uwzględnić odkrycia z dziedziny teologii i nauk humanistycznych. Dotyczy to również faktu, że osobiste znaczenie seksualności nie jest prawie w ogóle brane pod uwagę. W rezultacie przepowiadanie moralne nie daje orientacji ogromnej większości ochrzczonych.

Istotną rolę w prowadzeniu dyskusji na węzłowe tematy życia eklesjalnego, a zwłaszcza w podejmowaniu różnych decyzji odgrywają plenarne Zgromadzenia Synodalne. Pierwsze Zgromadzenie Synodalne odbyło się we Frankfurcie w dniach od 30 stycznia do 1 lutego 2020 r. Wzięło w nim udział około 230 członków zgromadzenia Synodalnego, a także nuncjusz apostolski i 25 obserwatorów z różnych instytucji i krajów sąsiednich. Porządek zasiadania w auli był zgodny z alfabetem, a nie z hierarchią. Głównym tematem obrad było ukonstytuowanie się Zgromadzenia Synodalnego i przyjęcie regulaminu, który przewiduje jako opcję, że na żądanie do podjęcia poszczególnych decyzji może być konieczna większość dwóch trzecich głosów członków Zgromadzenia Synodalnego. *Statuty Drogi Synodalnej* przewidują natomiast większość dwóch trzecich głosów biskupów do skutecznego podjęcia decyzji przez Zgromadzenie Synodalne. Liczebność czterech grup roboczych, które zajmą się przygotowaniem treści dla przyszłych decyzji czterech forów synodalnych, została ograniczona maksymalnie do 35 członków Zgromadzenia Synodalnego³⁰.

---

²⁹ Na pierwszym posiedzeniu forum członkini ZdK Birgit Mock (Bonn) i biskup Georg Bätzing (diecezja Limburg) zostali wybrani na przewodniczących zgodnie ze statutem i regulaminem Drogi Synodalnej. Po wyborze Georga Bätzinga na przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec w marcu 2020 roku, Forum Synodalne wybrało biskupa Helmuta Diesera z Akwizgranu na współprzewodniczącego w maju 2020 roku. Biskup pomocniczy Kolonii Dominikus Schwaderlapp wycofał się z forum 28 maja 2020 roku, ponieważ linia realizowana przez tamtejszą większość zmierzała do zmiany moralności seksualnej Kościoła, a ta droga nie była mu bliska.

³⁰ Po zakończeniu pierwszego Zgromadzenia Synodalnego, w wywiadzie dla katolickiego Domradio, arcybiskup Kolonii kard. Rainer Maria Woelki powiedział, iż sprawdziły się jego obawy, że „protestancki parlament kościelny, niejako przy okazji tego wydarzenia, będzie realizowany przez sposób jego ukonstytuowania”. W odniesieniu do alfabetycznego podziału miejsc mówił o „falszywym egalitaryzmie”, który nie ma nic wspólnego z tym, „czym jest i co oznacza Kościół katolicki”. Jego zdaniem ten podział miejsc podważa hierarchiczną strukturę Kościoła potwierdzoną przez Sobór Watykański II. Ponadto nie wszystkie opinie zostały wysłuchane na Zgromadzeniu Synodalnym. W komentarzu w berlińskiej gazecie kościelnej *Tag des*

Z powodu pandemii koronawirusa zamiast planowanego drugiego zgromadzenia synodalnego 4 września 2020 roku pod hasłem „Pięć miejsc – jedna droga” odbyło się pięć konferencji regionalnych z udziałem maksymalnie 50 uczestników, równocześnie i z tym samym programem we Frankfurcie nad Menem, Dortmundzie, Berlinie, Monachium i Ludwigshafen. Przedpołudniowe treści dotyczyły skutków pandemii, po południu odbyły się debaty na temat kobiet i seksualności na podstawie wstępnych tekstów roboczych, które zostały przedłożone przez dwa synodalne fora: „Kobiety w posługach i urzędach w Kościele” oraz „Życie w udanych związkach – życie miłością w seksualności i partnerstwie”. Przed konferencjami regionalnymi odbyło się oddzielne spotkanie synodalnego forum „Kobiety w posługach i urzędach w Kościele”. W okresie poprzedzającym konferencje regionalne, projekt tekstu roboczego forum synodalnego „Kobiety w posługach i urzędach w Kościele” został skrytykowany przez biskupa Voderholzera. Przedmiotem krytyki był brak możliwości głosowania nad tekstami przed rozpoczęciem konferencji regionalnej. Biskup Ratzbyony skrytykował również zastosowaną argumentację teologiczną jako jednostronną i tendencyjną.

Drugie Zgromadzenie Synodalne odbyło się w dniach od 30 września do 2 października 2021 r. we Frankfurcie nad Menem. Podczas trzydniowego spotkania, oprócz dwóch tekstów Prezydium Drogi Synodalnej, omówiono i przegłosowano w sumie dziesięć z 16 tekstów z czterech forów synodalnych, aby kontynuować dyskusję na forach synodalnych w kolejnym czytaniu. W centrum uwagi znalazły się również kwestie związane z nadużyciami seksualnymi wobec nieletnich w Kościele katolickim³¹. Na zakończenie obrad

---

Herrn dziennikarz Ulrich Waschki zwrócił uwagę, że kryzys Kościoła jest kryzysem wiary, ale jednocześnie kryzysem przywództwa. Jego zdaniem urząd kościelny musiał zrzec się władzy i kompetencji, aby odzyskać swój autorytet. Były biskup Ratzbyony i emerytowany prefekt rzymskiej Kongregacji Nauki Wiary, kardynał Gerhard Ludwig Müller, określił decyzję Zgromadzenia Synodalnego, że jego rozstrzygnięcia są ważne, nawet jeśli są sprzeczne z nauczaniem katolickim, jako „proces samobójczy”. Müller posłużył się analogią do ustawy upoważniającej z 1933 roku, w której Reichstag przyznał rządowi Adolfa Hitlera szerokie uprawnienia ustawodawcze. Müller został później ostro skrytykowany za to porównanie. Bernd Hagenkord SJ, duchowy opiekun Drogi Synodalnej, nazwał porównanie Müllera „zatrującym” i „destrukcyjnym”.

³¹ Wyniki głosowania nad tekstami pokazują, że członkowie synodalni chcą kontynuować stałą i zaangażowaną pracę nad tekstami, które zostały przekazane Zgromadzeniu Synodalnemu do pierwszego czytania – podało prezydium Drogi Synodalnej. Poszczególne poprawki przeszły średnio większością dwóch trzecich głosów. W dwunastu końcowych głosowaniach Zgromadzenia nad zaleceniem tekstów jako całości do dalszych prac osiągnięto konsensus od 76 do 92 procent. Odbyły się długie, pełne zaangażowania debaty, zwłaszcza na temat tego, jak wzmoc-

Prezydium Drogi Synodalnej wyraziło żal, że nie wszystkie teksty mogły być rozpatrzone w sobotę po południu, ponieważ było zbyt mało czasu, a ponadto Zgromadzenie Synodalne nie miało już odpowiedniego kworum. Mając na uwadze doświadczenia drugiego Zgromadzenia Synodalnego i zdając sobie sprawę, że procesy głosowania wymagają czasu, Prezydium Drogi Synodalnej wysunęło propozycję zorganizowania piątego Zgromadzenia Synodalnego wiosną 2023 roku, aby zakończyć wszystkie obrady. Centralny Związek Kato-lików Niemieckich i Konferencja Biskupów Niemieckich zajmą się tym na kolejnych posiedzeniach³².

Trzecie Zgromadzenie Synodalne odbyło się w dniach 3-5 lutego 2022 roku. Zostało otwarte pod hasłem „Chodzi nam o Kościół bez lęku”, co zakomunikowało Prezydium Drogi Synodalnej na konferencji prasowej³³. Podczas tego zgromadzenia omówiono 14 tekstów. Po raz pierwszy trzy teksty zostały przyjęte w drugim czytaniu jako decyzje drogi synodalnej: tekst wprowadzający „Na drodze nawrócenia i odnowy. Teologiczne fundamenty drogi synodalnej”, tekst podstawowy „Władza i podział władzy w Kościele – dzielenie się i uczestnictwo w misji” oraz tekst roboczy „Zaangażowanie wiernych w mianowanie biskupa diecezjalnego”³⁴. Członkowie Prezydium Drogi Synodalnej wyrazili zadowolenie z dotychczasowego przebiegu dyskusji. Podkreślili, iż udaje się przebić do współczesnej zmieniającej się kultury. Zaznaczyli, że projekty, które zostały przygotowane w wyniku intensywnej pracy forów synodalnych oraz omówione i dopracowane przez wszystkich członków synodu, doradców i konsultorów między sesjami plenarnymi, zostały zatwierdzone znaczną większością głosów. W całym głosowaniu wskaźnik akceptacji wynosił od 74 do 92%. Biskup Bätzing, w odniesieniu do Rzymu, podkreślił potrzebę poszukiwania i kształtowania pomocnej komunikacji. Zauważył, iż z wielką aprobatą i radością przyjęto w Zgromadzeniu

---

nić synodalność w dłuższej perspektywie i jak na nowo zdefiniować życie kapłańskie dzisiaj dla przyszłości.

³² „Zweite Synodalversammlung des Synodalen Weges in Frankfurt am Main beendet. Synodalität – Zusammenarbeit ist möglich. Pressemeldung. Der Synodale Weg“, 2.10.2021, dostęp: 1.12.2021, <https://www.synodalerweg.de/service/aktuelles/meldung/zweite-synodalversammlung-des-synodalen-weges-in-frankfurt-am-main-beendet>.

³³ Zob. „Dritte Synodalversammlung des Synodalen Weges in Frankfurt am Main eröffnet. Pressemeldung. Der Synodale Weg“, 3.02.2022, dostęp: 22.02.2022, <https://www.synodalerweg.de/service/aktuelles/meldung/dritte-synodalversammlung-des-synodalen-weges-in-frankfurt-am-main-eroeffnet>.

³⁴ Zob. Dritte Synodalversammlung des Synodalen Weges in Frankfurt am Main beendet. Pressemeldung. Der Synodale Weg, 5.02.2022, dostęp: 22.02.2022, <https://www.synodalerweg.de/service/aktuelles/meldung/dritte-synodalversammlung-des-synodalen-weges-in-frankfurt-am-main-beendet>.

Synodalnym informację, że zostanie utworzona mieszana grupa dyskusyjna pomiędzy odpowiedzialnymi osobami z Rzymskiego Sekretariatu Synodalnego Biskupów i Prezydium Drogi Synodalnej w Niemczech³⁵. Prezydium Drogi Synodalnej podało do wiadomości, że czwarte Zgromadzenie Synodalne odbędzie się w terminie 8–10 października 2022 roku, a piąte Zgromadzenie Synodalne jest przewidziane na 9–11 marca 2023 roku.

Nie wszyscy uczestnicy Drogi Synodalnej są zadowoleni z przebiegu dyskusji i podejmowanych decyzji. We wrześniu 2021 roku, w okresie poprzedzającym drugie Zgromadzenie Synodalne, biskup Rudolf Voderholzer wraz z grupą członków Zgromadzenia Synodalnego opublikowali stronę internetową zatytułowaną „Synodale Beiträge” (Synodalne opracowania) z tekstami alternatywnymi, komentarzami i wypowiedziami Stolicy Apostolskiej na tematy podejmowane przez poszczególne fora Drogi Synodalnej³⁶. Twórcy tej strony krytykują kulturę dyskusji na forach synodalnych i chcą przyczynić się do tego, aby Droga Synodalna mogła dotrzeć do dobrego celu w jedności z Kościołem powszechnym. Ta inicjatywa otrzymała dość szybko miano Alternatywnej Drogi Synodalnej.

4. OCENA I PERSPEKTYWY DROGI SYNODALNEJ

Ocena Drogi Synodalnej Kościoła w Niemczech jest dosyć trudna przede wszystkim z tego powodu, że jest ona akurat w połowie drogi. Toteż nikt nie wie, jaki cel tej „drogi” zostanie osiągnięty. Trzeba zatem przyjąć rolę pielgrzyma i próbować ocenić pielgrzymkę w połowie drogi. W procesie oceny wydarzenia, jakim jest Droga Synodalna, trzeba koniecznie wyciszyć emocje i próbować zachować zimny obiektywizm. Na wstępie warto docenić zaangażowanie tak wielu ludzi – zarówno przedstawicieli Konferencji Episkopatu Niemiec, jak i Centralnego Związku Katolików Niemieckich – w organizację dotychczasowych etapów Drogi Synodalnej, wspólny namysł (biskupów, osób konsekrowanych i świeckich) nad aktualnym stanem Kościoła w Niemczech, jego uzdrowieniem i przyszłością, która wcale – nawet po zakończeniu Drogi Synodalnej – nie jawi się w jasnych kolorach, czego wszyscy mają świadomość.

Duże uspokojenie wnosi oświadczenie kard. Reiharda Marxa, że Droga Synodalna nie jest synodem partykularnym i jej dokumenty końcowe nie będą

³⁵ Dritte Synodalversammlung des Synodalen Weges in Frankfurt am Main beendet.

³⁶ Zob. *Synodale Beiträge*, dostęp: 1.12.2021, <https://www.synodale-beitraege.de/de/>.

zobowiązujące ani dla Konferencji Episkopatu Niemiec, ani dla poszczególnych biskupów diecezjalnych. Mogą natomiast być wykorzystane przez gremia ustawodawcze Kościoła zgodnie z przepisami KPK w przyszłości. Kto wie, czy ten dorobek Kościoła w Niemczech i teologii niemieckiej, który już dzisiaj stanowi 16 obszernych opracowań dotyczących istotnych dla życia i misji Kościoła obszarów, nie zostanie wykorzystany podczas obrad finalnych Synodu Biskupów w Rzymie na temat synodalności w 2023 roku.

Na horyzoncie Drogi Synodalnej jawi się jedna obawa zasadnicza, wyrażona już przez biskupa Ratyzbony R. Voderholzera, że Droga Synodalna rozbudzając pewne oczekiwania i nadzieje, które przy zachowaniu jedności z Kościołem powszechnym trudne będą do zrealizowania, zrodzi tylko więcej frustracji w społeczności katolików niemieckich. Z drugiej strony biskupi niemieccy stanęli już „pod ścianą” i są tego świadomi, że jeżeli nie podejmą radykalnej odnowy Kościoła w Niemczech, to będzie on w jeszcze szybszym tempie zanikał w zsekularyzowanym społeczeństwie. W tym kontekście rodzi się druga obawa, czy nie trzeba było jednak posłuchać sugestii papieża Franciszka i zająć się w oddzielnym forum „kierunkami rozwoju ewangelizacji w Niemczech”? Niestety ta propozycja została odrzucona w głosowaniu minimalną różnicą głosów. Przykładowo trwający aktualnie Synod Plenarny Australii, który pragnie nie tyle odnowić, co zbudować na nowo Kościół katolicki w Australii, zdaniem biskupa diecezji Parramatta Vincenta Longa, powinien zacząć ten proces od konwersji i nawrócenia³⁷. Nie ulega wątpliwości, iż Kościół ma duszpasterskie narzędzia do odpowiedzi na wyzwania współczesnej sekularyzacji³⁸.

Droga Synodalna w Niemczech budzi wciąż niepokoje i zachęca ludzi do stawiania pytań. Na kanwie dyskusji o potrzebie kapłaństwa urzędowego w listopadowym numerze (2021) „Herder Korrespondenz” Benjamin Leven postawił pytanie „czy my tego potrzebujemy?” Wyraził przy tym wrażenie, że niektóre dyskusje wokół Drogi Synodalnej zmiernają w kierunku „Kościoła Pippi Langstrumpf”³⁹. Tego, co naprawdę brakuje Drodze Synodalnej w Niemczech, zdaniem B. Levena, to jasne ustawienie granicy pomiędzy tym, co jest możliwe do zmiany w Kościele, a tym co jest w nim trwałe i niezmiennie, gdyż wprost pochodzi od Jezusa Chrystusa. W przeciwnym razie

---

³⁷ Vincent Long, „Neugründung statt Erneuerung. Die Revolution der Kirche geht von Australien aus“, *Herder Korrespondenz* 10(2021): 27-30.

³⁸ Por. Dariusz Lipiec, „Pastoral Care as the Church’s Response to the Phenomenon of Secularization,” *Diacovensia* 28(2020): 1, 95-106.

³⁹ Benjamin Leven, „Brauchen wir das noch?“, *Herder Korrespondenz* 11(2021): 4-5.

dyskusja może okazać się jałowa i bezowocna. Nie wystarczy szermować argumentami na temat procesów historycznych zmian, a nawet błędów historycznych, jakie zostały popełnione, by proponować zmiany, które zmierzają *de facto* do likwidacji Kościoła Chrystusowego. W takiej kategorii wspomniany autor odebrał deprimujące dla 12 tys. księży katolickich posługujących w Niemczech pytanie: „Czy w ogóle potrzebne jest nam kapłaństwo urzędowe?”, jakie zostało postawione w dokumencie roboczym II forum Drogi Synodalnej „Kapłańska egzystencja dzisiaj”.

Jedną z pokus Drogi Synodalnej jest większa demokratyzacja władzy w Kościele. Projekt dokumentu roboczego I forum postuluje bowiem przebudowę wszelkich gremiów kolegialnych w Kościele, począwszy od parafii, przez diecezję, płaszczyznę krajową (konferencja episkopatu) aż po Kościół powszechny. Celem tej przebudowy jest oczywiście większe niż dotychczas uczestnictwo w tych gremiach ludzi świeckich oraz przyznanie im większego udziału w wyborze biskupów oraz wyrażania swoich opinii na wszelkie tematy związane z życiem Kościoła. Mariano Barbato nazywa to kwadraturą koła albo ślepą uliczką Drogi Synodalnej⁴⁰. Kościół jest monarchiczny i bez zmiany jego natury nie da się wprowadzić znaczących zmian w sposobie sprawowania władzy. Po pierwsze, duchowieństwo jest jurysdykcyjnie wewnętrznie powiązane podległością hierarchiczną. Proboszcz podlega biskupowi, a biskupi kolegium biskupów i papieżowi. Wprawdzie papież podlega tylko Bogu, ale jego zadaniem nie jest kreowanie nowej nauki wiary, lecz tylko troska o jej zachowanie i jasne wyłożenie zgodnie z Objawieniem przekazany przez apostołów pod natchnieniem Ducha Świętego – jak na to wskazał Sobór Watykański I. Po drugie, zdaniem M. Barbato, problem jakichkolwiek wyborów demokratycznych może rozbić się o bardzo niską frekwencję. Czy frekwencja 20-procentowa, w dodatku złożona tylko z katolików regularnie uczestniczących w liturgii Kościoła, może zagwarantować demokratyczny wybór? Po trzecie, demokracja parlamentarna dotyczy często sporów światopoglądowych, decyzji podejmowanych przez większość wobec głosów przeciwnych, co prowadzi do ostrych konfliktów, a nawet demonstracji ulicznych. Czy o taką demokrację powinien zabiegać Kościół – pyta sceptycznie M. Barbato.

Nadzieję budzi jednak fakt, iż pośród wielu członków Drogi Synodalnej Kościoła w Niemczech są również tacy, którzy wyraźnie odróżniają synodalność typową dla Kościoła od demokracji typowej dla organizacji władzy w pań-

---

⁴⁰ Mariano Barbato, „Double Bind. Der Synodale Weg und die Entmachtung des Katholischen Klerus“, *Herder Korrespondenz* 10(2021): 24-26.

stwach nowoczesnych. Charlotte Kreuter-Kirchhof zaangażowana w I forum Drogi Synodalnej podkreśla, że synodalność jest procesem duchowym, w którym wszyscy wierzący – będący w drodze – wnoszą swoje duchowe dary. Synodalność – w jej przekonaniu – polega na słuchaniu się nawzajem, radzeniu sobie i wspólnym podejmowaniu decyzji. Wspólnota, uczestnictwo i posłannictwo należą – zgodnie z nauczaniem papieża Franciszka – do głównych osi procesu synodalnego. Forum synodalne przyjmuje ostre dyskusje, głosy za pewnym rozwiązaniem problemu, przy głosach przeciwnych. Synodalność nie dopuszcza natomiast sporu znanego z parlamentów, gdzie opozycja sprzeciwia się większości rządzącej, proponując inne rozwiązania legislacyjne czy polityczne. Niepodważalną zasadą Kościoła katolickiego jest to, że z ustanowienia Bożego rola kierownicza należy do biskupów. Dlatego w parze z synodalnością współistnieje w Kościele katolickim episkopalność (kolegialność biskupów). Toteż Droga Synodalna powinna budować równocześnie na biskupach i na wiernych. Zdaniem Charlotte Kreuter-Kirchhof wielkim wyzwaniem pozostaje dla Kościoła w Niemczech formacja wiernych, którzy nie stawiają już pytania o Boga oraz nie znają treści wiary i wartości chrześcijańskich. A to wymaga przede wszystkim ożywienia kształcenia religijnego przedszkolaków, dzieci i młodzieży. Jej zdaniem przedszkola i szkoły powinny stać się ośrodkami dbającymi o przyszłość społeczeństwa i Kościoła⁴¹.

Czy podejmując wysiłek Drogi Synodalnej biskupi i lud Boży Kościoła w Niemczech zatrzymają proces jego erozji aż do całkowitego unicestwienia? Czy Droga Synodalna nie doprowadzi w swoim finale do jeszcze większego podziału Kościoła katolickiego w Niemczech? Wszak zdaniem wielu komentatorów widmo kolejnej po Reformacji herezji i w konsekwencji schizmy unosi się nad tym Kościołem lokalnym⁴². A może rzeczywiście, jak sądzą optymiści, Kościół w Niemczech po ostatnich skandalach związanych z wykorzystaniem nieletnich przez duszpasterzy odzyska wiarygodność i zacznie przeżywać swój renesans? Który kierunek zmian przeważy? Dzisiaj wie to już Duch Święty, a czas to niebawem pokaże także czytelnikom tego artykułu.

---

⁴¹ Volker Resing, „Synodalität stärken. Interview mit Charlotte Kreuter-Kirchhof“, *Herder Korrespondenz* 11(2021): 56.

⁴² Paweł Chmielewski, *Niemiecka Droga Synodalna. Samolikwidacja Kościoła*, dostęp: 12.12.2021, <https://pch24.pl/niemiecka-droga-synodalna-samolikwidacja-kosciola/>.

BIBLIOGRAFIA

- Barbato, Mariano. „Double Bind. Der Synodale Weg und die Entmachtung des Katholischen Klerus.“ *Herder Korrespondenz* 10(2021): 24-26.
- Chmielewski, Paweł. *Niemiecka Droga Synodalna. Samolikwidacja Kościoła*. Dostęp: 12.12.2021, <https://pch24.pl/niemiecka-droga-synodalna-samolikwidacja-kosciola/>.
- Franciszek. *Przemówienie z okazji obchodów 50. rocznicy powstania Synodu Biskupów*, 17.10.2015. Dostęp 26.11.2021, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/synodalnosc_17102015.html.
- Franciszek. *Schreiben von Papst Franziskus an das pilgernde Volk Gottes in Deutschland*, 29.06.2019, 6–7. Dostęp 30.11.2021, https://www.vatican.va/content/francesco/de/letters/2019/documents/papa-francesco_20190629_lettera-fedeligermania.html.
- Fuchs, Michael. „Gedanken zum Brief des Papstes ‘An das pilgernde Volk Gottes in Deutschland’“. Dostęp 30.11.2021, <https://bistum-regensburg.de/news/synodaler-prozess-so-nicht-6826>.
- Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland. Beschlüsse und Vollversammlung*. Freiburg–Basel–Wien: Herder, 1976; siebte Auflage 1989.
- „Kardinal Marx weist Kritik aus Rom zurück. Prädikat ‘Nicht hilfreich’“? Dostęp 30.11.2021, <https://www.domradio.de/themen/reformen/2019-09-15/praedikant-nicht-hilfreich-kardinal-marx-weist-kritik-aus-rom-zurueck>.
- Leven, Benjamin. „Brauchen wir das noch?“ *Herder Korrespondenz* 11(2021): 4-5.
- Lipiec, Dariusz. „Pastoral Care as the Church’s Response to the Phenomenon of Secularization“, *Diacovensia* 28(2020), 1: 95-106.
- Long, Vincent. „Neugründung statt Erneuerung. Die Revolution der Kirche geht von Australien aus“. *Herder Korrespondenz* 10(2021): 27-30.
- Marx, Reinhard, kard., Thomas Sternberg, „Ermütigung auf dem Synodalen Weg“. Dostęp 30.11.2021 <https://www.dbk.de/presse/aktuelles/meldung/papst-franziskus-schreibt-brief-an-das-pilgernde-volk-gottes-in-deutschland>.
- Ouellet, Marc, kard. *List do kard. Reinharda Marxa*, 4.09.2019. Dostęp 30.11.2021, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/2019-09-04-Schreiben-Rom-mit-Anlage-dt-Uebersetzung.pdf.
- Resing, Volker. „Synodalität stärken. Interview mit Charlotte Kreuter-Kirchhof“. *Herder Korrespondenz* 11(2021): 56.
- Sitarz, Mirosław. „Synod. I. W Kościele Rzymskokatolickim“. W *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. Edward Gigilewicz [i in.]. 1339-1341. Lublin: TN KUL, 2013.
- Sitarz, Mirosław. „Synod Biskupów“. W *Encyklopedia Katolicka*, t. 18, red. Edward Gigilewicz [i in.]. 1346-1347. Lublin: TN KUL, 2013.
- Statuty Drogi Synodalnej. Dostęp: 20.12.2021, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/Satzung-des-Synodalen-Weges.pdf.
- „Synodale Beiträge“. Dostęp 1.12.2021, <https://www.synodale-beitraege.de/de/>.
- „Synodaler Weg: Zehn Generalvikare schreiben Marx und Sternberg“. Dostęp: 30.11.2021, <https://www.katholisch.de/artikel/23494-synodaler-weg-zehn-generalvikare-schreiben-marx-und-sternberg>.
- Vesper, Stefan. „Wir sind nicht die Musterknaben der Weltkirche“. Dostęp: 30.11.2021, <https://www.domradio.de/themen/reformen/2019-11-30/zdk-generalsekretaer-vesper-zum-synodalen-weg>.
- Voderholzer, Rudolf bp. „Die Weichen für den ‘Synodalen Weg’ sind falsch gestellt worden“. Dostęp: 30.11.2021, <https://de.catholicnewsagency.com/story/voderholzer-der-synodale-prozess-wird-nur-zu-mehr-frustration-fuehren-5105>.

- Voderholzer, Rudolf bp, Reiner Maria Woelki kard., „Alternativer Satzungsentwurf von Voderholzer und Woelki”. Dostęp 30.11.2021, <https://bistum-regensburg.de/news/synodaler-weg-alternativer-satzungsentwurf-von-bischof-voderholzer-und-kardinal-woelki-6946>.
- Woelki, Reiner Maria, kard., „Kardinal Woelki sieht im ‘synodalen Weg’ ein Spaltungsrisiko. Warnung vor deutschem Sonderweg”. Dostęp 30.11.2021, <https://www.domradio.de/themen/reiner-maria-kardinal-woelki/2019-09-04/warnung-vor-deutschem-sonderweg-kardinal-woelki-sieht-im-synodalen-weg-ein-spaltungsrisiko>.
- Zdarsa, Konrad, „Bischof Zdarsa trägt ‘synodalen Weg’ nicht mit”. Dostęp: 30.11.2021, <https://www.vaticannews.va/de/kirche/news/2019-05/deutschland-augsburg-bischof-synodaler-weg-krise-zdarsa-intervie.html>.
- Zulehner, Paul Michael. „Was der Geist zu den Gemeinden sagt!’ (Offb 2,29). Auf der Suche nach dem optimalen Synodalen Weg der katholischen Weltkirche”, *Roczniki Teologiczne* 69(2022), 6: 5-24.
- Zulehner, Paul Michael. *Eine epochale Reformchance. Zum Synodalen Weg der katholischen Weltkirche*. Ostfildern: Patmos, 2021.

SYNODALNOŚĆ NADZIEJĄ KOŚCIOŁA?
DOŚWIADCZENIA DROGI SYNODALNEJ KOŚCIOŁA
W NIEMCZECH

S t r e s z c z e n i e

Papież Franciszek jest przekonany, że Bóg oczekuje od Kościoła trzeciego tysiąclecia odważnego wejścia na drogę synodalną. Papieżowi nie chodzi o udoskonalenie znanych dotychczas w Kościele form synodalności, lecz o nowe ujęcie Kościoła, który w jego przekonaniu stale jest wspólnotą w drodze prowadzoną przez Ducha Świętego. Chodzi o partycypację całego ludu Bożego (duchowieństwa, świeckich i osób konsekrowanych) we wzajemnym słuchaniu się, kształtowaniu we wspólnocie konkretnych form życia eklezjalnego oraz wspólnym ponoszeniu odpowiedzialności za przyszłość Kościoła. Nowa wizja synodalności jest wciąż nieostra. Pozostaje wiele pytań otwartych, np. kto i w jakim stopniu może partycypować w procesie podejmowania istotnych dla życia Kościoła decyzji? Droga Synodalna Kościoła w Niemczech jest bacznie obserwowana przez dziennikarzy, teologów, a także kardynałów z Watykanu i samego papieża Franciszka, gdyż obiecuje katolikom niemieckim dosyć radykalne zmiany w życiu eklezjalnym. Synodalność jest niewątpliwie nadzieją na odnowę Kościoła, ale czy doświadczenie Drogi Synodalnej w Niemczech jest w stanie spełnić powyższą nadzieję? Odpowiedź na to pytanie jest przedmiotem i celem tego opracowania. Artykuł mieści się w nurcie współczesnej teologii pastoralnej, której zadaniem jest poszukiwanie dróg odnowy Kościoła w aktualnym kontekście przemian społecznych, kulturowych i eklezjalnych. Źródłem zawartych w tym opracowaniu analiz są dokumenty Drogi Synodalnej, wypowiedzi jej uczestników oraz komentarze obserwatorów.

Słowa kluczowe: synod; synodalność; Niemiecka Droga Synodalna; odnowa Kościoła.